

Євгенія Василівна ФІЛАТОВА

(Дніпровський національний університет імені
Олеся Гончара, м. Дніпро)

**ВПЛИВ ПРЕЗУМПЦІЇ ЗГОДИ АБО НЕЗГОДИ НА РОЗВИТОК
ТРАНСПЛАНТОЛОГІЇ. ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД КРАЇН ЄВРОПИ**

У статті розглянуто різні системи презумпції (згоди або незгоди) на посмертне донорство у країнах Європи, а саме: їхній вплив на розвиток трансплантології всередині країни. Для дослідження цієї статті було проаналізовано 24 країни, з яких у 14 країнах закріплено правову процедуру згоди (Австрія, Бельгія, Болгарія, Велика Британія, Іспанія, Італія, Нідерланди, Норвегія, Польща, Португалія, Хорватія, Угорщина, Франція, Чехія) та у 10 країнах процедура незгоди (Боснія і Герцеговина, Греція, Естонія, Ірландія, Латвія, Литва, Німеччина, Словенія, Україна, Швейцарія) на посмертне донорство. У дослідженні розрахований відсоток людей, які чекають на пересадку органів від кількості населення за кожною країною. Результати дослідження становлять важливий внесок для покращення функціонування правової системи сфери трансплантології. Відповідно до результатів аналізу було створено 2 порівняльні діаграми, які графічно відображають числові дані даного дослідження.

Ключові слова: право, донор, реципієнт, закон, медицина, трансплантація, механізм державного управління, охорона здоров'я, публічне управління.

Постановка проблеми. Оскільки, як у більшості країнах Світу, так й в Україні є проблеми щодо нестачі анатомічних матеріалів людини для трансплантації, постає актуальне питання, як вирішити цю проблему. Трансплантація органів є єдиним методом лікування кінцевої стадії органної недостатності. Це дає можливість врятувати життя в ситуаціях, коли немає інших еквівалентних варіантів лікування. Тема є актуальною,

оскільки дослідження висвітлює проблему нестачі донорських органів для трансплантації у зв'язку із розширенням можливостей медичної науки та підвищенням попиту на трансплантацію органів.

Аналіз дослідження в цій області вказує на те, що презумпція згоди або незгоди грає ключову роль у формуванні правового та етичного контексту трансплантології. Наукова спільнота висвітлює проблеми нестачі органів та супутні питання механізму державного управління у правовому регулюванні трансплантації органів. Серед авторів потрібно виділити роботи А. В. Мусієнко, А. М. Жук, В. Є. Стрілка, І. В. Міщук, Х. В. Майкут, М. М. Новицька, М. А. Аніщенко, А. М. Форманчук й деяких інших.

Мета статті – вивчення підходів різних країн Європи, які дають можливість проаналізувати чинники впливу (правова процедура презумпції згоди або незгоди на посмертне донорство, а також популяризація донорства серед населення), котрі позначаються на розвиток трансплантології всередині кожної країни та на яких зосереджується дана стаття.

Виклад основного матеріалу. Кожна проаналізована країна має наступні дані: правова процедура згоди або незгоди на посмертне донорство; кількість пересаджених органів у 2023 році; кількість людей, які очікують трансплантацію та їх відсоток відповідно до населення. Також, є організації Євротрансплант та Скандітрансплант, цілю яких є підтримання залучення донорів для покращення доступності донорських органів і тканин. Сприяють орієнтованому на пацієнта розподілу та транскордонному обміну органів померлих донорів; надають послуги центрам трансплантації та відповідним лабораторіям типування тканин і донорським лікарням у своїх державах-членах. До Євротранспланту включено 8 країн (Австрія, Бельгія, Хорватія, Німеччина, Угорщина, Люксембург, Нідерланди та Словенія), а до Скандітранспланту входить 6 країн (Данія, Фінляндія, Ісландія, Норвегія, Швеція та Естонія).

Австрія. Презумпція згоди. Австрійське законодавство щодо вилучення органів у померлих є так званим супротивом. В Австрії заперечення проти донорства органів визначається як заява відповідної особи про явну відмову від донорства органів. Цю заяву можна зробити письмово або усно (при свідках родичам)¹. Станом на 31.12.2022 в реєстрі заперечень зареєстровано 58619 осіб. У 2023 році було зроблено 688 трансплантацій від померлого донора. Чисельність населення 26439111 на 16.07.2023. Чекають на трансплантацію органів 730 людей (0,003 %) на 31.01.2024.

Бельгія. Презумпція згоди. Бельгійський закон, який регулює донорство органів від трупних донорів, передбачає, що будь-яка особа, яка протягом свого життя не заперечувала проти донорства органів після смерті, вважається потенційним донором органів. Бельгії було пересаджено 1044 органів (937 від померлого донора та 107 органів було взято від

¹ Informationen und Services der österreichischen Verwaltung. URL: <http://surl.li/riegd> (дата звернення: 26.02.2024)

живого донора)¹. Кількість населення на 16.07.2023 оцінюється в 11686140 осіб. 1504 пацієнтів (0,013 %) перебувають у списку очікування.

Болгарія. Презумпція згоди. У Болгарії до донорства органів, тканин і клітин застосовується принцип згоди за замовчуванням взяття органів, тканин і клітин у померлої особи.² Загалом у 2023 році в державі було проведено 42 трансплантації (40 було взято від померлого донора та 2 від живого донора), з них 25 трансплантацій нирки. Кількість населення на 16.07.2023 оцінюється в 6687717. За офіційними даними, на початок 2024 року на трансплантацію органів чекають 837 особи (0,013 %), з них понад 780 потребують нирки³.

Боснія і Герцеговина. Презумпція незгоди. За законодавством донор може бути молодшим 16 років, якщо він висловив таке бажання на все життя і якщо батьки або особи, які їх замінюють, згодні з цим⁴. У 2023 році було пересаджено 16 органів (від живого донора). Кількість населення на 16.07.2023 оцінюється в 3210847 осіб. На 31.01.2024 чекають трансплантацію близько 320 людей⁵ (0,010 %).

Велика Британія. Презумпція згоди. У 2015 році в Великій Британії ввели презумпцію згоди, що призвело до збільшення кількості рятівних трансплантацій для тих, хто цього потребує⁶. 4533 органи було пересаджено у 2023 році. 2500000 людей за весь час дії презумпції згоди відмовилися від донорства після смерті⁷. Населення на 16.07.2023 оцінюється понад 67736802 мешканців. На кінець року, 7341 (0,011 %) людей чекають на трансплантацію.

Греція. Презумпція незгоди. Згідно з даними Грецької організації трансплантації, у 2023 році 87 родин донорів дали згоду на донорство своїх органів, подарувавши життя понад 200 пацієнтам. Всього у 2023 році було проведено 307 трансплантацій органів. Пацієнти з нирками, які чекають на трансплантацію, досягають 1200 по всій Греції, тоді як понад 150 чекають на трансплантацію печінки, серця чи легень⁸. Кількість населення на 16.07.2023 оцінюється в 10341277. Всього приблизно 1350 пацієнтів (0,013 %) чекають трансплантацію.

Естонія. Презумпція незгоди. Померлим донором може бути людина зі смертю мозку, яка за життя виявила бажання пожертвувати органи й тканини після смерті. Якщо відомості про думку, висловлену померлим за

¹ International registry in organ donation and transplantation. URL: <https://www.irodat.org/> (дата звернення: 26.02.2024)

² Изпълнителна агенция «Медицински надзор». URL: <http://surl.li/spqjl> (дата звернення: 26.02.2024)

³ Как да се повиши броят на бъбречните трансплантации у нас? БНР Хоризонт. URL: <http://surl.li/srpye> (дата звернення: 26.02.2024)

⁴ Donorska mreža BiH. URL: <http://surl.li/sqkti> (дата звернення: 04.03.2024)

⁵ Donorska mreža BiH. URL: <http://surl.li/sqkqb> (дата звернення: 04.03.2024)

⁶ NHS Blood and Transplant websites. URL: <http://surl.li/gjgzm> (дата звернення: 05.03.2024)

⁷ Overview of Organ Donation and Transplantation. URL: <http://surl.li/rgsfs> (дата звернення: 04.03.2024)

⁸ Ρεκόρ στις μεταμοσχεύσεις το 2023 στην Ελλάδα – Πόσες έγιναν. News24|7. URL: <http://surl.li/sqerz> (дата звернення: 04.03.2024)

життя, відсутні, то воля померлого за життя з'ясовується через його родичів¹. У 2023 році було пересаджено 75 органів (5 від живого донора та 70 від померлого). Кількість населення на 16.07.2023 оцінюється в 1322765 осіб. Наразі на трансплантацію чекають 70 людей (0,005 %).

Ірландія. Презумпція незгоди (з 2024 року презумпція згоди). До 2024 року в Ірландії діяла презумпція незгоди². У 2023 році в Ірландії було пересаджено 265 органа (235 від померлого донора та 30 органів було взято від живого донора). Кількість населення на 16.07.2023 оцінюється в 5056935 осіб. Кількість пацієнтів, які очікують на трансплантацію становить 601 людина (0,012 %).

Іспанія. Презумпція згоди. В країні дозволено вилучення органів не лише після смерті мозку, як у більшості країн, а й після зупинки серця. За 2023 рік було проведено 5861 пересадки органів. З показником Іспанія залишається країною з найвищою активністю донорства у Світі³. Населення на 16.07.2023 становить 47519628. Станом на 31.12.2022 в черзі – 4746 пацієнтів (0,010 %).

Італія. Презумпція згоди. Італія посідає друге місце серед найбільших європейських країн за кількістю донорів після Іспанії. У 2023 році було проведено 4462 операцій, це найкращий показник за всю історію Італії. За 2023 рік було 66 заперечень проти посмертного донорства⁴. Чисельність людей 58870762 на 16.07.2023. Кількість пацієнтів котрі чекають операцію 9172 (0,016 %).

Латвія. Презумпція згоди. Кожен громадянин країни має можливість висловити бажання або небажання донорства органів після смерті, зробивши відповідну позначку на веб-сайті державної електронної системи охорони здоров'я. Якщо в електронній системі охорони здоров'я відсутні відомості про дозвіл чи заборону померлому користуватись його органами, тканинами, тілом після смерті, а також не вдалося з'ясувати зажиттєве волевиявлення його найближчих родичів, це вважається, що особа погоджується на використання її органів, тканин, тіла після смерті⁵. Кількість населення на 16.07.2023 оцінюється в 1830211. У 2023 було пересаджено 50 органів від живих донорів (47 було взято від померлого донора та 3 від живого донора). Загалом наразі очікують трансплантацію 96 пацієнтів – 13 серця, 76 нирку, 7 печінку⁶ (0,005 %).

Литва. Презумпція незгоди. Хоча в Литві є понад 45000 людей, які висловили свою згоду на донорство органів і тканин й заповнили заявку на картку донора, родичі також повинні погодитися⁷. За 2023 рік було

¹ Elundidoonorlus. URL: <http://surl.li/sqici> (дата звернення: 05.03.2024)

² Acute Hospitals Division. URL: <http://surl.li/sprjk> (дата звернення: 05.03.2024)

³ España, líder en trasplantes de órganos: mantiene su liderazgo mundial y bate el récord. Euronews. URL: <http://surl.li/sqerg> (дата звернення: 07.03.2024)

⁴ La donazione. Fondazione Trapianti Onlus. URL: <http://surl.li/rgsin> (дата звернення: 07.03.2024)

⁵ Latvijas Republikas E-veselības sistēma. URL: <http://surl.li/spqnx> (дата звернення: 07.03.2024)

⁶ Gaidītāju sarakstā uz orgānu transplantāciju atrodas 128 pacienti. TV.net. URL: <http://surl.li/spqng> (дата звернення: 07.03.2024)

⁷ Nacionalinis transplantacijos biuras prie Sveikatos apsaugos ministerijos. URL: <http://surl.li/sqesk> (дата звернення: 10.03.2024)

пересаджено 147 органів (141 було взято від померлого донора та 6 від живого донора). Кількість населення на 16.07.2023 оцінюється у 2718352. На 29.02.2024 очікують на трансплантацію 288 людини (0,011 %).

Нідерланди. Презумпція згоди. Коли людині виповнюється 18 років, йому надсилають лист, у цьому листі міністр просить зробити вибір щодо донорства. Якщо отримувач нічого не заповнив після першого разу, йому надсилають другого листа, щоб він не забув. Якщо отримувач знову нічого не заповнив, через 6 тижнів у реєстрі донорів з'явиться позначка «немає заперечень щодо донорства органів». Про це отримувач одержає ще одного листа. Він може будь-коли змінити свій вибір. Сім'я не може змінити вибір померлого. У Реєстрі на 01.01.2024 висловили свою незгоду про донорство після смерті 3300000 людей, а також 1500000 людей висловили, що рішення залишається за родичами або призначеною особою, інші мешканці являються посмертними донорами. Лікар майже завжди дотримується вибору, який здійснив під час життя донор¹. У 2023 році вдалося зробити трансплантацію органів 1434 людині (109 легень, 207 печінка, 1020 нирки, 74 серце, 23 підшлункова залоза, 1 тонка кишка). Чисельність осіб, які проживають у країні на 16.07.2023 сягає 17618299. На 31.01.2024 чекають трансплантацію 1251 людини (0,007 %), більшість із цієї групи пацієнтів чекають на донорську нирку.

Німеччина. Презумпція незгоди. У Німеччині згода є важливою передумовою донорства органів. Якщо пацієнт не прийняв рішення сам, запитують найближчих родичів. Новим з 2022 року є те, що громадяни повинні регулярно отримувати інформацію про донорство органів і тканин у нейтральний та відкритий спосіб, наприклад, від свого сімейного лікаря. Опитування неодноразово показують, що переважна більшість, понад 80 % населення, позитивно ставиться до донорства органів. Але документальне підтвердження цієї готовності у формі так званого посвідчення донора органів має набагато менше людей². У 2023 році було пересаджено пацієнтам 3645 органів з яких 2985 посмертні органи та 660 органів було взято від живих донорів. Населення Німеччини на 16.07.2023 оцінюється в 83294633. За статистикою, на 31.01.2024, трансплантацію очікують понад 8866 осіб (0,011 %) за часом найбільше чекають нирку, приблизно 8-10 років.

Норвегія. Презумпція згоди. У Норвегії все населення вважається потенційним донором. Але, найближчі родичі завжди будуть залучені до процесу пожертвувань – незалежно від системи. 442 пацієнта отримали новий орган в 2023 році. Норвегія має одні з найкоротших очікувань у світі. Загальне очікування органу: нирки більше року, печінка 1 місяць, серце 1,5 року, легені від 1,5 років³. Кількість населення на 16.07.2023 оцінюється в 5474360 чоловік. Станом на 31.12.2023 черзі на новий орган 584 людини

¹ Nederlandse Transplantatie stichting. URL: <http://surl.li/rgsmy> (дата звернення: 27.02.2024)

² Kaum Spender, lange Wartezeiten: Warum Deutschland bei der Organspende hinterherhinkt. Tagesspiegel. URL: <http://surl.li/rgsni> (дата звернення: 27.02.2024)

³ Statistikk. Stiftelsen Organdonasjon. URL: <http://surl.li/sqeqw> (дата звернення: 05.03.2024)

(0,011 %).

Польща. Презумпція згоди. Тканини та органи з трупів людей можуть бути зібрані, якщо померла особа за життя не висловлювала проти цього жодних заперечень. Щодо малолітньої або іншої особи, яка не має повної дієздатності, законний представник цієї особи може заявити заперечення за її життя. Неповнолітні старше 16 років або інші особи, які не мають повної дієздатності, можуть висловити своє заперечення¹. У 2023 році було пересаджено 1 911 органів, з яких 1836 посмертні органи, 105 органа від живих донорів. Чисельність людей 41026067 на 16.07.2023. Очікують трансплантацію 1965 пацієнтів (0,005 %).

Португалія. Презумпція згоди. Згідно з португальським законодавством, всі вважаються потенційними донорами, якщо людина при житті не висловила заперечення щодо донорства в Національному реєстрі не донорів². У 2023 році Португалія здійснила 922 пересадки органів з яких від живого донора 74 органів та від померлого 848. Чисельність людей на 16.07.2023 – 10247605. Очікують трансплантацію понад 2200 чоловік (0,021 %).

Словенія. Презумпція незгоди. Донором може бути будь-яка особа віком від 15 років, яка здатна судити, може бути ідентифікована. Верхнього вікового обмеження немає. В Словенії у 2023 році було пересаджено 108 органів, з яких 107 від посмертного донора та 1 від живого. Країна має один із найкоротших термінів очікування серед інших країн Євротрансплант. У середньому на персадку нирки пацієнти чекають 12 місяців, серця 8 місяців, легені 6 місяців, печінки близько 3 місяці. У Словенії 85 % людей підтримують донорство, але лише близько 1 % населення внесено до національного реєстру. На кінець серпня 2023 року ідентифіковано 1485 осіб з них 95 проти донорства³. Кількість населення на 16.07.2023 оцінюється у 2119675 осіб. Чекають трансплантацію органів приблизно 200 осіб (0,009 %), більшість – це трансплантація нирок.

Угорщина. Презумпція згоди. У країні використовується принцип презумпційної згоди. Хто категорично не бажає, щоб їхні органи були пересажені після смерті, мають право прижиттєво подати письмову заяву проти донорства⁴. Загалом в Угорщині у 2023 році було виконано 409 трансплантацій органів, у 365 випадках органи були вилучені у померлих донорів і в 44 випадках у живих донорів⁵. Кількість населення на 16.07.2023 оцінюється в 10156239 осіб. На кінець 2023 року 1248 пацієнтів (0,012 %) чекали на персадку органу.

Україна. Презумпція незгоди. Відповідно до законодавства, кожна

¹ Statystyka 2023 r. Centrum Organizacyjno-Koordynacyjne ds. Transplantacji «Poltransplant». URL: <http://surl.li/rgsnm> (дата звернення: 05.03.2024)

² Doação. SNS. URL: <http://surl.li/rgspd> (дата звернення: 12.03.2024)

³ Slovenija-transplant. URL: <http://surl.li/spq mz> (дата звернення: 11.03.2024)

⁴ Emelkedett a szervdonációk száma 2023-ban Magyarországon. PHARMINDEX. URL: <http://surl.li/rpbgi> (дата звернення: 11.03.2024)

⁵ Több a szervátültetés, összesen 12 ezer műtétet végeztek Magyarországon. Magyar Nemzet. URL: <http://surl.li/rpbjd> (дата звернення: 15.03.2024)

повнолітня дієздатна особа має право у будь-який час подати письмову заяву про згоду або незгоду на посмертне донорство. Дана заява не потребує нотаріального посвідчення. Людина має право за життя змінювати свої рішення необмежену кількість разів. Чисельність людей 36744634 на 16.07.2023. У 2023 році було пересаджено 589 органів (208 від живого донора та 381 від померлого)¹. 2000 людей чекають на пересадку органів (0,005 %).

Франція. Презумпція згоди. 2023 році було проведено 5634 трансплантацій. У Франції закон вказує, що всі є донорами (закріплено законом з 2017 року). Можна повідомити своє заперечення усно своїм близьким, які повинні будуть підтвердити це медичній групі. Письмове підтвердження із зазначенням обставин вираження відмови за життя повинна бути зроблена близькими або медичною бригадою, яка зберігатиметься в медичній картці². Понад 10000 пацієнтів очікують на трансплантацію. Чисельність людей 64756584 на 16.07.2023. Відсотки 0.015 %.

Хорватія. Презумпція згоди. Згідно із законом, усі померлі особи є донорами органів, якщо вони прямо не заперечували проти цього³. У 2023 році було пересаджено 305 органів (14 від живого донора та 291 від померлого). Кількість населення на 16.07.2023 оцінюється в 4008617 осіб. Станом на 01.01.2024 в черзі – 471 пацієнт (0,012 %).

Чехія. Презумпція згоди. Відповідно до Закону, у Чехії застосовується принцип презумпційної згоди, тобто кожен може стати потенційним донором органів і тканин після смерті. Виняток становлять особи, які за життя висловили чітке письмове заперечення щодо донорства та перебувають на обліку в Державному реєстрі осіб, які не згодні на проведення патологоанатомічного дослідження⁴. У 2023 році було проведено 858 трансплантацій. Чисельність людей 10495295 на 16.07.2023. Очікують трансплантацію 999 пацієнтів (0,010 %).

Швейцарія. Презумпція незгоди. Якщо орган, подарований у Швейцарії, не може бути використаний через відсутність відповідної особи в списку очікування, його буде запропоновано іноземним організаціям з розподілу. Навпаки, Швейцарія також може отримувати органи від цих організацій. За останні роки країна загалом отримала 45 органів з європейських країн, а 26 їм надала⁵. У 2023 році було проведено 694 трансплантації органів від живих, так й від померлих донорів (400 нирок, 146 печінки, 58 серце, 71 легені, 19 підшлункова залоза). Чисельність людей 8796669 на 16.07.2023.

¹ Статистика 2023. Спеціалізована державна установа Український центр трансплант-координації. URL: <http://surl.li/sqero> (дата звернення: 15.03.2024)

² Activite de prelevement et de greffe d'organes en 2023 et barometre d'opinion 2024. URL: <http://surl.li/rgrsg> (дата звернення: 18.03.2024)

³ Transplantacija organa: Iskustva pacijenata i kako se postaje donor u Hrvatskoj? Najnovije. URL: <http://surl.li/sqhyd> (дата звернення: 20.03.2024)

⁴ Domáci statistiky. Koordinacni stredisko transplantaci. URL: <https://kst.cz/statistiky/> (дата звернення: 20.03.2024).

⁵ Kennzahlen zur Transplantationsmedizin in der Schweiz. Schweizerische Eidgenossenschaft. URL: <http://surl.li/rgrsrq>

Очікують на трансплантацію органів 1433 людини (0,016 %).

Отже, для дослідження цієї статті було проаналізовано 24 країни, з яких у 14 країнах закріплено правовою процедурою згоди (Австрія, Бельгія, Болгарія, Велика Британія, Іспанія, Італія, Нідерланди, Норвегія, Польща, Португалія, Хорватія, Угорщина, Франція, Чехія) та у 10 країнах процедура незгоди (Боснія і Герцеговина, Греція, Естонія, Ірландія, Латвія, Литва, Німеччина, Словенія, Україна, Швейцарія) на посмертне донорство. У дослідженні розрахований відсоток людей, які чекають на пересадку органів від кількості населення за кожною країною. Відповідно до результатів аналізу було створено 2 порівняльні діаграми, які графічно відображають числові дані дослідження. Жовтим кольором позначені країни у яких діє презумпція згоди та синім кольором ті країни, в котрих презумпція незгоди.

Відповідно до *рис. 1* «Відсоток пацієнтів, які знаходяться в листі очікування трансплантації на кінець 2023 року у країнах Європи», можна зазначити, що законодавче середовище презумпційної згоди відіграє велику роль у стимулюванні донорства органів. Але, в багатьох країнах, у яких закріплена презумпційна згода, прислуховуються до рішення, яке виражають члени сім'ї. На сьогодні, однією з головних проблем для збільшення рівня донорства органів є вето родичів, часто незалежно від рішення донора. Якщо донорство не обговорювалося з померлим або не було записане в розширеній директиві, члени сім'ї можуть зробити вибір на основі власної думки або затримати процес, зробивши донорство неможливим. Отже, сім'я відіграє ключову роль у визначенні остаточного рішення про донорство, і відмова сім'ї може перешкодити донорству органів. Систематичний огляд виявив, що відмінності між країнами в донорстві пов'язані не тільки з наявністю законодавства про передбачувану згоду, поглядами родичів, а через брак знань серед громадськості щодо посмертного донорства. Трансплантація є одним із найбільших досягнень сучасної медицини, яке може врятувати життя людини та значно покращити якість життя порівняно з тим, що було раніше. Однак процес донорства великою мірою залежить від членів сімей померлого, які мають змогу зробити рятівне пожертвування. Таким чином, популяризація донорства потрібне бути на національному рівні, щоб було суспільне усвідомлення, що трансплантація рятує життя, яка має перспективи розвиватися в кожній країні.

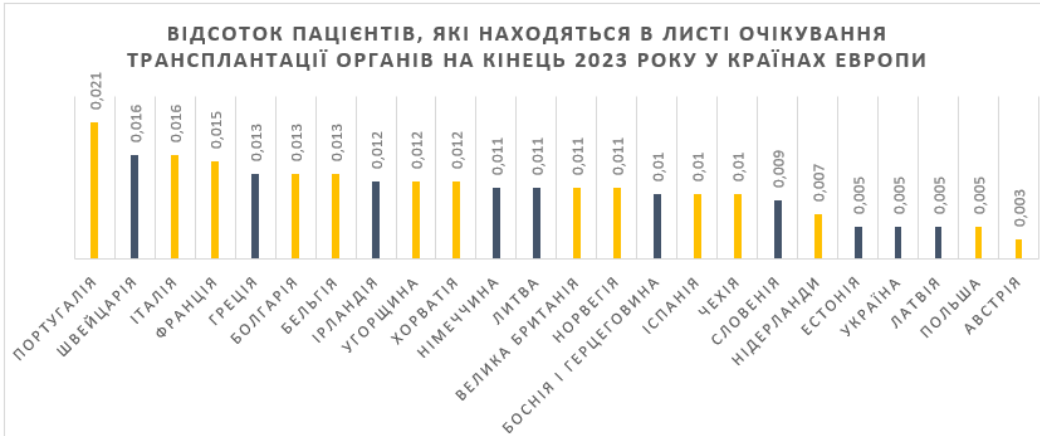

Рис. 1. Відсоток пацієнтів, які знаходяться в листі очікування трансплантації на кінець 2023 року у країнах Європи.

Відповідно до *рис. 2* «Кількість пересаджених органів за 2023 рік у країнах Європи» можна зазначити, що країни у яких діє презумпційна згода, пересаджують більше органів за рік, чим країни у яких діє процес незгоди.

Рис. 2. Кількість пересаджених органів за 2023 рік у країнах Європи

Висновки. За аналізом дослідження можна зазначити, що в країнах Європи, у яких діє презумпційна згода, більша кількість трансплантацій за рік, чим у країнах в яких діє презумпція незгоди на посмертне донорство. Але, важливо підкреслити, що велику роль відіграє популяризація культури донорства, яке є пріоритетним завданням кожної країни, що робить вагомий внесок у досягнення важливої мети – зменшити час очікування пересадки органу реципієнту. Суспільна обізнаність про донорство органів зростає з кожним днем, і, отже, більше пацієнтів мають шанс на лікування. Трансплантологія є одним із найпередовіших напрямів медицини, який дає можливість відновити здоров'я та жити повноцінним життям тим, хто інакше не мав би жодного шансу. Крім того, здатність точніше підбирати

донорські органи реципієнтам покращується з кожним роком завдяки розвитку різних процесів і технологій. Однак, незважаючи на ці технологічні досягнення, ключем до успіху трансплантації є бажання ділитися найціннішим – шанс подарувати комусь життя. Популяризація трансплантації органів і донорства серед громадян є довготривалим процесом, який, відповідно до досвіду інших країн, може тривати десятиріччя. Проведення інформаційно-просвітницької роботи із залученням громадських об'єднань, засобів масової інформації, а також суб'єктів взаємодії, які здійснюють заходи популяризації трансплантації анатомічних матеріалів людини, з використанням сучасних каналів комунікації, для підвищення рівня усвідомлення проблеми нестачі донорських органів, для застосування трансплантації як спеціального методу лікування, рівня поінформованості населення, може позитивно впливати на рішення про донорство органів, усвідомлюючи його важливість для людей, для яких це може бути єдиною надією і новим стартом у житті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Статистика 2023. Спеціалізована державна установа Український центр трансплант-координації. URL: <http://surl.li/sqero> (дата звернення: 15.03.2024).
2. Activite de prelevement et de greffe d'organes en 2023 et barometer d'opinion 2024. URL: <http://surl.li/rgrsg> (дата звернення: 18.03.2024).
3. Acute Hospitals Division. URL: <http://surl.li/sprjk> (дата звернення: 05.03.2024).
4. Centre Hospitalier Universitaire de Liège Transplantation d'Organes. URL: <http://surl.li/spquv> (дата звернення: 26.02.2024).
5. Countries in the world by population (2024). Worldometer. URL: <http://surl.li/bzaqw> (дата звернення: 26.02.2024).
6. Doação. SNS. URL: <http://surl.li/rghpd> (дата звернення: 12.03.2024)
7. Domáci statistiky. Koordinacni stredisko transplantaci. URL: <https://kst.cz/statistiky/> (дата звернення: 20.03.2024).
8. Donorska mreža BiH. URL: <http://surl.li/sqkqb> (дата звернення: 04.03.2024).
9. Donorska mreža BiH. URL: <http://surl.li/sqkti> (дата звернення: 04.03.2024).
10. Elundidoonorlus. URL: <http://surl.li/sqici> (дата звернення: 05.03.2024).
11. Emelkedett a szervdonációk száma 2023-ban Magyarországon. PHARMINDEX. URL: <http://surl.li/rpbgi> (дата звернення: 11.03.2024).
12. España, líder en trasplantes de órganos: mantiene su liderazgo mundial y bate el récord. Euronews. URL: <http://surl.li/sqerg> (дата звернення: 07.03.2024).
13. Gaidītāju sarakstā uz orgānu transplantāciju atrodas 128 pacienti. TV.net. URL: <http://surl.li/spqng> (дата звернення: 07.03.2024).

14. Informationen und Services der österreichischen Verwaltung. URL: <http://surl.li/riegd> (дата звернення: 26.02.2024).
15. International registry in organ donation and transplantation. URL: <https://www.irodat.org/> (дата звернення: 26.02.2024).
16. Kaum Spender, lange Wartezeiten: Warum Deutschland bei der Organspende hinterherhinkt. Tagesspiegel. URL: <http://surl.li/rgsni> (дата звернення: 27.02.2024).
17. Kennzahlen zur Transplantationsmedizin in der Schweiz. Schweizerische Eidgenossenschaft. URL: <http://surl.li/rgsrq>.
18. La donazione. Fondazione Trapianti Onlus. URL: <http://surl.li/rgsin> (дата звернення: 07.03.2024).
19. Latvijas Republikas E-veselības sistēma. URL: <http://surl.li/spqnx> (дата звернення: 07.03.2024).
20. Nacionalinis transplantacijos biuras prie Sveikatos apsaugos ministerijos. URL: <http://surl.li/sqesk> (дата звернення: 10.03.2024).
21. NHS Blood and Transplant websites. URL: <http://surl.li/gjgzm> (дата звернення: 05.03.2024).
22. Nederlandse Transplantatie stichting. URL: <http://surl.li/rgsmu> (дата звернення: 27.02.2024).
23. Overview of Organ Donation and Transplantation. URL: <http://surl.li/rgsfs> (дата звернення: 04.03.2024).
24. Scandiatransplant. URL: <http://surl.li/ssbzb> (дата звернення: 26.02.2024).
25. Slovenija-transplant. URL: <http://surl.li/spqmz> (дата звернення: 11.03.2024).
26. Statistik. Stiftelsen Organdonation. URL: <http://surl.li/sqeqw> (дата звернення: 05.03.2024).
27. Statystyka 2023 r. Centrum Organizacyjno-Koordynacyjne ds. Transplantacji «Poltransplant». URL: <http://surl.li/rgsnm> (дата звернення: 05.03.2024).
28. Több a szervátültetés, összesen 12 ezer műtétet végeztek Magyarországon. Magyar Nemzet. URL: <http://surl.li/rpbjd> (дата звернення: 15.03.2024).
29. Transplantacija organa: Iskustva pacijenata i kako se postaje donor u Hrvatskoj? Najnovije. URL: <http://surl.li/sqhyd> (дата звернення: 20.03.2024).
30. Transplantationen – Organspende – Warteliste (Januar 2024). URL: <http://surl.li/spqj> (дата звернення: 05.03.2024).
31. Рекорд στις μεταμοσχεύσεις το 2023 στην Ελλάδα – Πόσες έγιναν. News24|7. URL: <http://surl.li/sqerz> (дата звернення: 04.03.2024).
32. Изпълнителна агенция «Медицински надзор». URL: <http://surl.li/spqjl> (дата звернення: 26.02.2024).
33. Как да се повиши броят на бъбречните трансплантации у нас? БНР Хоризонт. URL: <http://surl.li/srpye> (дата звернення: 26.02.2024).

Стаття надійшла до редакції 12.04.2024

Yevheniia V. FILATOVA,

Postgraduate Student

(Oles Honchar Dnipro National University, Dnipro, Ukraine)

IMPACT OF PRESUMPTION OF CONSENT OR DISSENT ON THE DEVELOPMENT OF TRANSPLANTOLOGY. FOREIGN EXPERIENCE OF EUROPEAN COUNTRIES

The article examines various systems of presumption (consent or dissent) for post-mortem donation in European countries, specifically their impact on the development of transplantology within each country. For the purposes of this study, 24 countries were analyzed, of which 14 countries have a legal procedure for consent (Austria, Belgium, Bulgaria, UK, Spain, Italy, Netherlands, Norway, Poland, Portugal, Croatia, Hungary, France, Czech Republic) and 10 countries have a dissent procedure (Bosnia and Herzegovina, Greece, Estonia, Ireland, Latvia, Lithuania, Germany, Slovenia, Ukraine, Switzerland) for post-mortem donation. The study calculates the percentage of people awaiting organ transplantation relative to the population in each country. The findings of the study contribute significantly to improving the functioning of the legal system in the field of transplantology. According to the analysis, 2 comparative diagrams were created, graphically depicting the numerical data of this study.

Keywords: *law, donor, recipient, legislation, medicine, transplantation, mechanism of state administration, healthcare, public administration.*